

RADIKALNA MISAO: FENOMENOLOGIJA POLITIČKOG RADIKALIZMA

Vujić, Jure. 2016. *Radikalna misao: fenomenologija političkog radikalizma*.

Zagreb: Alfa, 302 str.

Što je to radikalna ljevica? Što je radikalna desnica? Što je ekstremna ljevica, a što ekstremna desnica? Postoji li razlika između radikalnih i ekstremnih pokreta? Pojmovi „radikalni“ i „ekstremni“ često se mogu čuti u svakidašnjem političkom žargonu i to ponajprije kako bi se političkog oponenta diskreditiralo i/ili etiketiralo, kako bi ga se prikazalo neprijateljem demokratskog poretka, onim koji pronosi prijeteću neizvjesnost ustanovljenom političkom i društvenom poretku. Međutim, tako upotrijebljeni pojmovi ispražnjeni su od svog povijesnog i političkog sadržaja, a oni koji se njima koriste često i ne znaju što uistinu znači biti „radikalni“ i „ekstremni“. Nedostaju im dublji povijesno-politički kontekst u kojem su se ova dva fenomena javila, te njihove suvremene manifestacije. Među politolozima još uvijek se događa seciranje „radikalnog“ i „ekstremnog“ ne bi li se takvim teorijskim postupkom otkrila distinktivna razlika između radikalizma i ekstremizma, ali uvijek u odnosu na liberalnu demokraciju i iz njezine pravno-političke perspektive. Na početku svakako se valja prisjetiti da biti radikalni znači zahvatiti stvar u samom korijenu.

Jure Vujić, pravni i politološki erudit, zahvatio je stvar u njezinom korijenu primivši se kompleksne zadaće istraživanja političkog radikalizma i ekstremizma, njihovog nastanka, povijesnih uzroka, međusobnih razlika, refleksa na popularnu kulturu, ali i njihovog ničeanškog vječitog povratka u kontekstu suvremene konstelacije svijeta. Na tristotinjak stranica Jure Vujić donosi multidisciplinarnu akribijsku analizu političkog radikalizma i po-

litičkog ekstremizma. Premda je knjiga objavljena 2016. godine u biblioteci Duh vremena (simpatična slučajnost?), današnji *zeitgeist* čini ovu knjigu možda čak i aktualnijom nego u vrijeme kada je izašla. Upravo danas, kada liberalna demokracija proživljava krizu na europskom tlu i kada se pojavljuju radikalni i ekstremni građanski pokreti i političke stranke kao odgovor na simptome krize, važno je opet i iznova vratiti se knjizi Jure Vujića kako bismo ne samo obnovili znanje (ili tek ga stekli), već kako bismo dobili dublji uvid koji Vujićeva knjiga pruža, što bi nam na koncu omogućilo daljnje interpretiranje ovih fenomena i predviđanje njihovog razvoja.

Već na početku Vujić pokazuje terminološku ambivalentnost između radikalnog i ekstremnog: „Krajnja ljevica i desnica, ekstremna ljevica i desnica, ultra ljevica i ultra desnica – izrazi su kojima se označavaju politički pokreti, stranke i ideologije koji pripadaju radikalnoj ljevici i desnici. Karakterizira ih odbacivanje postojećeg poretka... U suvremenom se svijetu pod ekstremnom ljevicom obično smatraju pokreti koji se ideološki svrstavaju uz anarhizam, komunizam, anarhokomunizam, boljševizam, staljinizam, trockizam, maoizam, kastroizam, te u manjoj mjeri, feminizam i zelenu ekološku politiku“ (Vujić 2016: 5). Međutim, Vujić uočava ovu terminološku ambivalenciju, te se odmiče od bespotrebnog politološkog seciranja pojmova „radikalni“ i „ekstremni“ uviđajući da se prije radi o perspektivi (liberalna demokracija) iz koje se pojmovima pristupa nego o nekoj suštinskoj razlici između njih: „Ekstremnom de-

snicom obično se obilježava pojedince, grupe, organizacije, stranke ili pokrete koji se nalaze na krajnjoj desnici političkog, kulturološkog ili vjerskog spektra. *Politička znanost radije govori o radikalnoj desnici da bi istaknula kako je riječ o idejno-političkom stremljenju koji se situira izvan pravnog okvira parlamentarne, liberalne i konzervativne desnice* (kurziv moj)" (Vujić 2016: 51).

Knjigu karakterizira multidisciplinarni pristup fenomenu političkog radikalizma. Prvo poglavlje donosi teorijska razmatranja fenomena radikalizma i ekstremizma. Vujić ističe da se radikalizam očituje kroz one političke tendencije koje smjeraju otklonu od političkog centra. Ekstremizam Vujić poima kao agresivno i nasilno ponašanje, ali ga i razlikuje u odnosu na terorizam, fanatizam i slično.

Drugo poglavlje razmatra fenomenologiju političkog ekstremizma pokušavajući ga objasniti kroz nekoliko pristupa: strateški interpretativni pristup, psihopovijesni pristup, psihologiju mase, model prekida i model konfiguracije sukoba.

Treće poglavlje posvećeno je podrobnom razmatranju radikalne i/ili ekstremne desnice. Nakon pojmovnog određenja ekstremne desnice kao onih stranaka ili pokreta koji se nalaze na krajnje desnom dijelu političkog spektra, autor donosi pregled radikalne desnice u svijetu kao i njezine glavne ideološke struje.

U četvrtom poglavlju razmatra se radikalna ljevica, njezina geneza i evolucija od 1970-ih naovamo. Poglavlje je popraćeno pregledom glavnih ideoloških struja unutar radikalne ljevice. Također, autor donosi grafički prikaz simbola radikalne ljevice i desnice. Ovdje se može pronaći bogat propagandni materijal koji može poslužiti kao instruktivan uvod u detaljnije istraživanje propagandnih i komunikacijskih tehnika.

Unutar zadane teme Vujić u petom poglavlju razmatra još jedan radikalni i ekstremni fenomen – terorizam. Kao i u prethodnim po-

glavljinama, i ovdje autor slijedi genezu pojavnih oblika terorizma još od Rimskog Carstva pa do današnjeg suvremenog terorizma i njegovih obilježja. U sklopu ovog poglavlja autor razmatra i cionizam kao političku i nacionalističku ideologiju smještajući ga na razmeđu između radikalne ljevice i radikalne desnice.

Zaključak je posebno zanimljiv. Nakon iscrpne analize fenomena lijevog i desnog radikalizma, Vujić uvodi potpuno novi pojam radikalnog centra. Međutim, ne radi se o metodološkoj pogrešci u smislu neproblemski uvedenog pojma, već prije o dubokom znanstvenom uvidu, gdje se radikalni centar javlja kao odgovor na podbačaje bilo lijevog ili desnog radikalizma. Vujić je dobro naslutio, temeljem izvedene analize, zaokret prema političkom centru, odnosno politici „trećeg puta“. Međutim, Vujić jasno ukazuje na to da radikalni centar nije adekvatan odgovor na krizu legitimiteta, jer upravo takva politika „umjerenizma“ može dovesti do povratka radikalnih lijevih i desnih političkih opcija, što bi dovelo u pitanje same demokratske temelje.

Radikalna misao važno je djelo koje tematizira i analizira aktualne fenomene ekstremizma i radikalizma. Ukoliko ih uistinu želimo razumjeti, važno je iznova vratiti se knjizi Jure Vujića.

Maroje Višić